

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 8 (9007)

29 ФЕВРАЛЬ

2024 йыл

КИШИ ЮМА

УВЫТ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

РФ ПРЕЗИДЕНТИНИНЪ ЯЗБАСЫ

Алдыдагы яшавга сеним тувдырады

Бугуьн РФ Президенти Владимир Путин Федераллык Йыйыны алдында йылсайынлык Язбасы ман шыгып соьйлеек. Аьдетинше, Язба уьстимиздеги йылга эсапланып этилинеди. Олай деген, яшавга шыгарылмага планланган борышлар 2025-нши йылга дейим толтырылмага кереги белгиленеди. Быйылгы Язба ман Федераллык Йыйыны алдында элимиздинъ этекшиси Россия Президентин сайлавлардан эки юма алдын шыгып соьилеви аьдеттегиге бир аз туьрленислер киргистееги аян. Баь-

римизге де белгили болганлай, Владимир Путин – тезден оьтеек РФ Президентин сайлав кандидатларынынъ бириси. Менимше, бу бас политикалык оьзгерисинде, Россия яшавшыларынынъ белсенлик пен ортакшылавы аркасында сайлавышлардынъ тавысларын беруьви. Эл этекшиси негизинде сол йогары орынга энъ тийислиси сайлана-як. Онынъ быйылгы Язбасында толтырылмага каралган борышлар планы эндиги йылга дейим тувыл, 2030-нши йылга дейим эсапланып туьзилеек деп ойлай-

ман. Язбада кайдай соравларга эс каратылаак экен деген ойлар бийлейди аьр кайсымызды да. Менимше, Язба иштелигининъ бас темалары: халklar ара аьл, кавыфсызлыкты канагатлав, экономикадынъ баьри тармакларынынъ армаганда оьрленуьви эм социаллык политика. Айырым белгилегенде, айтып оза-йык: Куьнбатар яктан коьплеген санкцияларга карамастан, Россия дунья юзинде оьз суверенитетин саклап, мукаят та беркийди эм сенимли кепте алдыга адымлайды, оьз кавыфсыз-

лыгын канагатлав ниетте СВО еринде оьз япсарларын явдан саклайды.

Кеспили эм йогары квалификациялы специалистлерди аьзирлев, граждандардынъ яшав дережесин эм сапатлыгын ийгилендируьв мыратта билимлендируьв, савлык саклав эм коьплеген баска тармакларга йогары технологияларды киритуьв аркасында ис шыгарымы да артады, яшав да ийгиленеди, сонынъ уьшин йогары технологиялар оьмиринде туватаган баьри амаллар ман пайдаланмага керегине Язбада

маьне берилгендир.

2024-нши йыл – Россия Президенти мен Аьел йылы деп билдирилгенге, быйылгы Язбада аналык эм балалыкты, коьпбалалы аьеллерди яклав, СВО катнасуьвшылар аьеллерин колтыклав ман байланыста эм демография соравларына да эс каратылган деп ойлайман. Кыскаша, Язбада толтырылмага планланган баьри борышлар яшавга шыгарылаа-гында шекленмеймен, эм бу зат элимиздинъ яркын келеектегисине сенимлик тувдырады.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

ДР Аькимбасы
соровларга яваплады

Москва каласындагы ТАСС майданында Дагестан Республикасынын Аькимбасы Сергей Меликов пресс-конференция озгарды. Мунда ол россия баспа эм билдирув органларынын журналистлеринин соравларына явап берди. Соравлар темалары турли эди: экономика, туризм, савлык саклав, билимлендирув эм сондай баскалар.

Коплеген журналистлердин берген соравлары ер мен, республикамызды электротармакларды оьрлендирув программасынын карьжланмайтаганы ман байланыслы. Бу тармакта тийисли кулыклар коьп йылдан бери этилмеген. Аьли бизге дагестанлылар ушин электротармактын сапатын оьстирге керек болады», – деди Сергей Меликов.

СЕССИЯ

Йыл онъайлы эди

Уьстимиздеги йылдын уьв айынын 27-нши куьнинде, етинши шакьрувы ман, Дагестан Республикасынын Халк Йыйынынын 30-ншы сессиясы болып озды. Куьн йосыгында 22 сорав каралды.

Йольгыста биринши болып, оьткен 2023-нши йылда ДР Оькиметинин ис аьрекетини Халк Йыйынынын алдына салынган соравлар акында премьер-министр Абдулмуслим Абдулмуслимов шыгып соьйледи. Ол оьз соьзинде, оьткен йыл ишинде, турли тармаклар бойынша республика етискен уьстинликтерди билдирди.

Абдулмуслим Абдулмуслимовтын билдирувине коьре: «Оьткен йыл Дагестан Республикасынын экономикасы уьйкен оьрленуьв йольна шыккан. Айырым бир ерлерде алдышылыкты да алган. Бизим регион оьткен йыл алдына салынган баьри борьшларды да тийисли аьлде толтырган. Алдыда финанс ресурслары эм заман керекли шаралар да бар, солар да шешилуьв йольнада». Абдулмуслим Абдулмуслимовтын эсап беруьвин тынлаганнан сонъ, депутатлар оьз соравларын бердилер эм премьер-министрдин эткен докладын макул коьргенлер де оьз ойларын билдирдилер.

ОБЗ ОЙЫН АЙТАДЫЛАР

Йибек юнли меринос койшылыкты тургызувга заман етти

Бу юма саьли куьн Дагестан Республикасынын Халк Йыйынынын 30-ншы сессиясында оьткен 2023-нши йылдын ис сырагылары бойынша Дагестан Республикасынын Оькиметинин Председатели Абдулмуслим Абдулмуслимов эсап беруьв доклады ман шыгып соьйлелген.

Премьер-министрдин эткен докладында бас орынлардын бирисин республика еринде куьрылып басланган юн кластери бийлейди. Ол затты мен регион уьшин неге десе Дагестан, сонъ эсабында бизим Ногай районымыз бурыннан бери койшылык производствосы ман сав элге белгили. Абдулмуслимов оьз докладында Дагестан еринде аьзирленетаган кой эти ызгы йилларда элимиздин эм баска

шет элдердин де рынокларында оьзине тийисли орын тапканын билдире келип, сол ок заманда регионда аьзирленетаган юн продукциясы сав Россияда болдырылатаган юннин 25 процентини болады, олай дегени 14,4 мынь тонна юн бизинде аьзирленетаганына эс эткен. Онын айтувы ман, сол шаклы юннин 72 процентини баьри талаплавларга да келиседи эм соннан турли промышленность продукциясын аьзирлемеге

болады. Сонън акында юн производствосын эм юнди асыллауды оьрленуьв бойынша кенъеслер аьзирлев акында тийисли карар РФ Оькиметинин Председатели Михаил Мишустин мен былтыр июль айында Федерация Советинин агзалары ман болып оьткен йольгыстан сонъ каьбыл этилинген. «Сенаторлар профильли ведомстволары ман бирге, – деген докладшы, – аьли тийисли кенъеслерди аьзирлейдилер, ведомстволар ара ис

туьркими де туьзилген».

Дагестан Оькиметинин етекшисинин докладындагы сондай хабар республикадын баьри де малшылары уьшин ийги хабар деп санайман. Койлар оьстиртеган бизим ердеслеримиз эндигиси тек эт продукциясын тувыл, солай ок ийги сапатлы номай юн беретеган койларды асыравга маьне бермеге тийисли. Дурысын айтканда, эндигиси районымыздагы алдынгы айтылган йибек юнли меринос койшылыкты кайтадан аягына тургызув акында ойламага керек боламыз.

М.ХАНОВ.

Халк савлыгы – патшалыктынъ бас борышы

Оьткен саьли куьн Дагестаннын премьер-министри Абдулмуслим Абдулмуслимов ДР Халк Йыйынынын сессиясында оьткен 2023-нши йылда ДР Оькиметинин ис аьрекетини акында доклады ман шыгып соьйледи. Онын докладында айырым эс каратылган савлык саклав тармагында этилинген ислерге, а олар аз тувыл экени суьйинтеди. Соны ман, оьткен йылда 74 савлык саклав объектлерине капиталлык ремонт этилинген, 10 медуьреждениелер иши янььыртылган, 30-дан артык ФАП-лар ерлестирилген, 1,2 млрд. маьнет акшага 430-дан артык медоборудование сатып алынган, автокоьлик янььыртылган. Юрек-тамыр эм онкологиялык маразлары ман куьрес юритуьв больницалар медоборудование эм дарманлар ман канагатланган. Онкоорталыгы радиотерапия уьшин йогары технологиялык алатлар ман яракланган, оьткен йылдын ызгы айында оны 30 пациентлер оьттилер. Солай ок ядэрний медицина орталыгы ислеп баслады, онда 1100-ден артык ПЭТ/КТ сынав ислери озгарылды.

Уьйкен эс каратылады кадрлар ман канагатлавга. «Земский доктор», «Земский фельдшер» программасы бойынша 2023-нши йылда 138 врачлар эм 35 орта медкуллыкшыларга кулык берилген. Докладта белгилегенлей, 2023-нши йыл ДР-да цифровой оьрленуьвинин маьнели болжалы болды. «Цифровая зрелость» деп аталган коьрсетим боьлинмесли экени белгилейди эм ога 5 тармак, сонън ишинде савлык саклав тармагы киреди. ЕЦК (Единый цифровой контур) туьзуьвдинъ мырады – Дагестан яшавшыларына медициналык ярдам этуьвге эп берип, онын сапатылгын арттыруьв, солай ок информационалык технологияларды киритуьв аркасында савлык саклав тармагы ман пайдалы басшылав. Сол платформага сырасында 1663 структуралык боьликтери мен республикадын 126 медициналык организациялары киргистилген. Онда 36 мыньнан артык врачлар эм орта медперсонал кулык этедилер. Бар ийги сырагылар медициналык документлердин электрон айланьсынын оьрленуьвинде де, кепленетаган электронлы медициналык документлердин саны йыл сайын оьседи. Солай ок медициналык документлер-

динъ кеплер саны да оьсти, айтпага, 2022-нши йылда – 44 кеп, а 2023-нши йылда – 77 кеплер).

Республикада уьйиннен шыкпай, врачка барувга шеретке язылмага болады. Бу яктан да оьрленуьв статистикасы ийгиленген. Эгер 2022-нши йылда врачка соьйтип шерет алуьвга 189 мынь аьдем язылган болса, 2023-нши йылда бу сан – 1млн.531мынь (127). Бу куьнге Дагестан Патшалык буйымларынын Бирдей порталынан врачка кируьв уьшин шеретке язылуьв бойынша, баска регионлар арасында алды сырада турды. Соны ман бирге Дагестанда медициналык буйымлардын региональлик порталы эм «К врачу» деген мобильли приложение аьрекет этедилер. Олардын ярдамы аркасында медициналык организациялары ман электронлы кепте биргелес аьрекетлевеге кенъ амаллар туьзиледи.

2023-нши йылда аьдемнинъ яшав оьмиринин узаклыгына коьре Дагестан РФ субъектлерини арасында алдышы уьш оьрындагылар санына киреди. Л. УРАЗАЕВА, Дагестан Журналистлер соьюзининъ правление агзасы.

Оьткир соравлар уьстинде соьйлениди

Уьстимиздеги йылдын уьв айынын 27-нши куьни республикамыз уьшин бек яваплы эм маьнели болды. Бу куьн эртенъги 10 саьатте – ДР Оькиметинин Председатели Абдулмуслим Абдулмуслимов ДР Халк Йыйынында, етинши шакьрылуьв ман озгарылган 30-ншы сессиясында 2023-нши йыл тамамларын келтирди эм 12 саьатте – ДР Аькимбасы Сергей Меликов ТАСС майданында пресс-конференция оьткерди.

Биринши болып, Халк Йыйыны алдында эсап берген Абдулмуслим Абдулмуслимов республикамызда 2023-нши йыл алдына салынган коьп планлар толтырылган эм регионьмыз заьлимдей ерлерде алдышылыкты да алганын белгиледи. Оьткен йыл Дагестан Республикасы экономика тармагында уьйкен уьстинликтерге етискен. Премьер-министр А. Абдулмуслимов экономикадан баска тармакларда бар уьстинликтер сырагыларын да келтир-

ди. Оны яклаган депутатлар да болдылар, соны ман байланыслы болып, солар араларында оьз ойларын айтканлар да болдылар. Оьзек те, аьли де республикадын оьрленуьви уьшин этилинмеге керек кулыклар да бар, солар да тез арада яшавга шыгарыларлар, тек заман эм ресурслар керек болады.

ДР Аькимбасы Сергей Меликов журналистлердин соравларына явап бере келип, республикадын бу куьнлердеги аьллери яман тувыл, коьп ерлерде оьрленуьв йоль ийги якка карап баратаганы белгилениди.

Коплеген журналистлердин соравлары ер, туризм, электротармак, савлык саклав, билимлендируьв мен байланыслы эди.

Мен оьзим республикадын аз санлы миллет ваькили болганга коьре, меним эсимди сол аз санлы миллетли халктынъ оьрленуьви эм халк болып саклануьви акында сорав каратты.

Аз санлы миллетти саклар уьшин

тилди сакламага керек болады. Сол халктынъ оьз маданияты, саньятты, адабияты болмага керек болады. Бу куьнлерде биз мектеблерде балаларды окытар уьшин, китаптар мен, методикалык амалламалар ман канагатланьп болмаймыз. Ызгы оькүв йылда китаптар йок деп айтсак та, оьтирик болар, бир кесек яньы китаптар берилдилер.

Сергей Меликовтынъ бу сорав бойынша явабы тувра эм толы эди. Кесек китаптардинъ келуьви де маьселеди шешилуьв йольна туьсиреди. Келеекте де сол маьселе уьстинде исленек деген ойын ол билдирди.

«Келеекте биз мектеблерде китаптардинъ электронлы кебин киргизбеге ниетимиз бар, сол да бизим республикалык бюджетке енъиллик аькелер, сол аркалы биз миллет тиллерде китаптарды коьбейтеге боламыз», – деди. Соравлар бек коьп эм маьнели эди. Аьр бир журналист берген соравына явап та алып болды.

Г.КУРГАНОВА.

ШАТЛЫКЛЫ ШАРА

Кобнъил обстирген аьел байрамында

Аьел – ол кайратлыктынъ, коьнъилдинъ булагы болады. Саьбийлерге маданият, анъ-акыл асабалык байлыгы ошак тандырында – аьелде синъдирилип келеди. Аьелде биз саьбийлеримизде Элимизге суьйимди тербиялаймыз.

Россия Федерациясынынъ Президентининъ буйрыгы бойынша 2024-нши йыл Аьел йылы деп белгиленген. Аьел йылында аьдеттеги аьел баалыкларынынъ сакланувына айырым эс каратылады.

Яньыларда Терекли-Мектеб авыл Район маданият уйинде Аьел йылынынъ ашылувына багысланган шара шатлыклы аьде уйгынланып оьтти. Шара юритувьшиси, Ногай районнынъ Район орталык китапханасынынъ етекшиси С.Абубекерова, шарадынъ биринши такыйкаларыннан алып, залда аьел байрамынынъ йылувлыгын туьзбеге шалысты. Маданият уйининъ фойесиндеги туьрли аьеллер несиллери архивиннен алынган суьвретлериннен кепленген стендлер, аьел альбомлары, туьрли-туьсли шешекейлер мен ярасыкланган сахна аьр бир шарага келгенлеринде байрам коьнъилин косты. Байрамнынъ коьнаклары коьпбалалы аьеллер, кеспили аьел несиллери, элли йыл бирге оьмир суьрген аьел иелери болдылар.

Ногай районинда Аьел йылынынъ ашылувы оьнерли саьбийлер Р.Колбаева, Н.Савкатов, Алина эм Лиана Лукмановлардынъ «Аьел» деген йырын йырлавыннан басланды. Аьел йылына багысланган шарады Ногай район акимбасы Джамадутдин Эсиргепов ашты. «Сыйлы ердеслерим! Районымызда Аьел йылы ашылып туры. Ол эслеримизде ийги оьзгерислер мен сакланып, ярк, кызыклы, онъайлы болып оьтсин. Байрам ман сизди! – деди Россия Президенти мен белгиленген Аьел йылы районда ашылувы ман йыйылганларды кутлап, оьз соьйлевинде Д.Эсиргепов. Оннан сонь район акимбасы Аьел йылы ашылувы ман байланыста йогары кеспилиги, намыслы ис аьрекетти уьшин ДР савлыкты саклав министерствосы атыннан Ногай район орталык больницасынынъ бас врачы Ф.Межитова, врачлары А.Арсланов, А.Абдулкеримова, Т.Шомарова эм З.Толемешевага Разылык хатларын тапшырды.

Ногай районинда бугуьнлерде тувган ерин оьрметлеген, оьрлендирген, тыпаклыктынъ, коьримнинъ уьлгиси болган, маданият, анъ-акыл аьдеттери ата-аналардан аьвлетлерине коьширилип келген коьп сыйабыйрай казанган берк аьеллер несиллери яшайдылар. Аьр бир аьел оьзинше аьлемет, аьр кайсысы да сыйга тий-

исли.

Аьел йылынынъ ашылувынынъ сыйлы коьнаклары Червленные-Буруны авылыннан ис аьрекетши Шомаровлардынъ, Терекли-Мектеб авылыннан врачлар болган Арслановлардынъ, Батыр-Мурза авылыннан оьктувьшчылар болган Сагинди-ковлардынъ, Нариман авылыннан кол оьнерлиги мен баскаланган Зарманбетовлардынъ аьел несиллери, баска болып, Терекли-Мектебтен 50 йылдан артык бирге яшап келген Алимхан эм Оразбийке Кокоевлердинъ, Куьнбатар авылыннан Рамазан и Джумазит Кошекбаевлердинъ, Карагас авылыннан Ильяс эм Альфия Койлыбаевлердинъ, солай болып, Нариман авылыннан коьпбалалы Амир эм Румия Баймуратовлардынъ, яс блогерлер Алимхан эм Эдия Арслановлардынъ аьеллери, Куьнбатар авыл орта мектебининъ 10-ншы класс окувьшысы Кадрия Култаева, Терекли-Мектеб авыл яшавшысы Эмина Калманбетова болдылар.

Баска болып, район яшавшыларын, шара катнасувьшыларын кутламага Ногай район власть органлары эм ямагат организациялар ваькиллери эм баскалар келген эдилер. Олар баери шара коьнакларына да Разылык хатлар, эстелик баргылар эм гуьл байламын тапшырдылар.

Шара каравшыларга эм коьнакларга аьел, суьйим, аьел ошагынынъ бас саклавышысы – аналарга багысланган йырларын «Айланай» ансамблининъ художестволык етекшиси М.Ваисов, ДР ат казанган маданият куьлыкшысы А.Аджибаев, ДР Халк артисткасы Ф.Нурлубаева, ДР ат казанган артистлери Г.Кокоева, Г.Теркеева эм сондай баскалар савкатладылар. Баска болып, оьз оьнерлери мен аьел байрамын «Карлыгаш» балалар уьшин биюв ансамбли, «Ай, айданак» биюв куьби, «Ах, хатынлар, хатынлар!» деген спектакльден уьзикти коьрсетуьви мен Ногай патшалык драма театрынынъ артистлери ярасыкладылар. Шарадынъ барысында маданият куьлыкшысы Б.Курманова КЧР Халк шаири Ф.Сидахметовадынъ «Уьй» деген ятлавын йыйылганларга ятган оькымыслы оькып эситтирди. Баска болып, шарага йыйылганларга Социаллык Исининъ Баьтири З.Шомаров акында 1975-нши йылда соьгылган документальи фильмнен кесеге мен, туьрли йыллардагы аьел несиллерининъ суьвретлери мен, шара катнасувьшыларыннынъ яшав йоллары ман таныспага амаллары болды. Сол куьн шаькырылган коьнакларга каратылган коьп кутлавлар, йоравлар, йылы соьзлер багысландылар.

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретте: шарадан коьринис.

ЭСАП БЕРУЬВ

Заман ман бирге адымлап

Ногай район администрациясында оьткен кезекли кенесте муниципалитет бойынша куьн аьлинде туратаган бир неше соравлар ортага салынып ойласылды. Йыйылганлар алдында ДР Ногай районнынъ «сельсовет Коктюбинский» СП МО етекшиси З.Суюндиков шыгып соьйлеп, оьзи басшылайтаган авыллардынъ социал-экономикалык оьрленуьви акында билдируьв этти.

«Сельсовет Коктюбинский» СП 1922-нши йылда уйгынланган. Сол заманда ол Эстувган авыл Совети деп аталган эм Батыр-Мурза авылында ерлескен, а 1939-ншы йылда Нариман авылына коьширилген. 1957-нши йыл каньыгтар айынынъ 9-да РСФСР Оьр Советининъ Указы ман оннынъ аты туьрленген эм ол Коьк-Тобье авыл Совети деп аталып басланган. «Дагестан Республикасында муниципаллык туьзилелерининъ статусы эм межелери акында» законы ман келисте муниципаллык туьзилелерининъ, соннынъ ишинде «сельсовет Коктюбинский» СП МО, япсарлары белгиленген.

Йогарыда белгиленген авыл поселениеси 46740 гектар ерин бийлейди: соннынъ 512.1 гектары – яшавшылар пунктлар ерлери (Нариман – 344,7 га, Батыр-Мурза – 79,7 га, Шумлелик – 87,7 га), авыл хозяйстволык эгинлер – 45442,9га (сугварылаган эгинлер – 465 га, богар эгинлери – 4894 га, осал ерлер, сув объектлери, сугварув татавыллар, авыл хозяйстволык производствосы уьшин келиссиз ерлер – 4437 га). Отлактардынъ 35589 гектарыннан 4209 гектар ери яшавшылардынъ байыр малын багуьв уьшин куьланылады, орманлык фонд ерлери – 545 га, баска ерлер – 240 га. Богар эгинининъ 4894 га ерининъ 1324 гектары 20 йылдан артык заман куьланылмаиды. Сугварылаган эгин ерлери сугварув тармактар аьлине коьре толысынша куьланылмаиды. Олар 20 йылдан артык тазаланмаган, соннынъ уьшин сугварувга сув етиспейди.

Авыл поселение сырасына киретаган яшавшылар пунктларынынъ (Нариман, Батыр-Мурза, Шуьмлелик) байыр хозяйствосын, индивидуальлик турак-уьй куьрылысын юритуьв эм социал-маданият объектлерин оьрынастыруьв уьшин белгиленген ерлер межелери 50-60-ншы йылларда токтастырылган эм аьлиги заман аьеллерине явапламаиды. Яшавшылар саны оьсип, турак уьйлер белсен салынганга, ерлер етиспейтаган болды. Айтпага, Нариман авылында яньы уьйлер куьрылысы 200 гектардай ерде бардырылады. Бу белгиленген микрорайон еринде яшавшыларга онъайтыклар туьзуьв уьшин 2 артскважина, 4 трансформаторлы подстанциялар салмага, газ сетьлерин еткермеге, бас йолларга асфальт тоьсеге керек болады. Эки яшавшылар пунктларында маданият уьйлери аьрекет этпейди. Батыр-Мурза авылында авыл поселение амаллар аркасы маан маданият уьйи ремонтланган, ама ол куьз-кыс болжалларында бюджет амалларынынъ етиспелериннен аьрекет этпейди. Яз мезгилинде Батыр-Мурза эм Шумлелик авылларында яшавшыларды сув ман канагатлаь соравы оьткир турады. Бу авылларда артскважиналар 70-80-нши йылларда казылган, олардынъ суьви ман яшавшылар керексинуьвлери канагатланмаиды.

Авыл поселение администрациясы ман налогларды белгилев, оларды йынов, ер участокларга эм уьйлерге байырлык ыхтыярды регистрациялав бойынша аз куьлык этилмейди. Соннынъ сырагысында ер налоги бойынша налог салынув базасы кайтадан каралган, 1600-ге юьвик ер участоклар бойынша байырлыктынъ патшалык кадастрына туьрленелер киргистпеге амал болган. Айырым кыйынлыклар тувады оьлген граждандар юьвикларында ер участокларын кеплевде. Ногай районнынъ МФЦ ман биргелес аьрекет этуьв, яшавшылар арасында анълатув куьлыгын юритуьв аркасында граждандар оьзленининъ ер участокларын эм уьй байырлыгын белсенли кеплеп басладылар. Коммерция мыратларын яшавга шыгарув ниет пен граждандарга берилген баьри ер участоклар патшалык кадастр эсабына алынганлар, алдын берилгеннен баска болып.

Ер территориялардынъ берк оьрленуьви, граждандардынъ яшав дережесин эм сапатлыгын коьтеруьв уьшин 2025-нши йылга дейим Програма туьзилген, авыл поселение ерлерининъ социал-экономикалык оьрленуьви армаганда ийгилендируьв бойынша план каьыл этилинген, солай ок 2024-2025-нши йылларга этилинмеге боляк шаралар белгиленип беркитилген: социаллык инфраструктурасынынъ оьрленуьв дережесин арттыруьв бойынша, авыл поселение ерлеринде куьрылыслар юритуьв, авылларды ярастыруьв, физкультура эм спорттынъ оьрленуьви, аьыр яшав аьеллерине туьскен аьеллерди колтыклав, ийги йорыгын эм кавыфсызлыкты канагатлаь, яшавшылардынъ ис пен каьрлевин арттыруьв, ерли

самоуправлениесининъ толысынша аьрекетлеви, яшавшылардынъ эдаплыгын ийгилендируьвге эм тербиялавына каратылган эм баска шаралар.

Авыл поселениеси бийлеген майданы бойынша – 1-нши орында, саны бойынша – 2-нши орында.

Демография аьли акында айтсак, яшавшылардынъ миграционлык белсенлигин белгилев керек. 500-ге юьвик аьдемлер республика тысында ислеидилер, себеби – куьлыксызлык. Булардынъ кайбиревлери болжаллы авыл хозяйстволык куьлыклар ман каьрлейдилер. Соны ман байланыста авыл поселение экономикасынынъ армаганда оьрленуьви ис эм материаллык ресурслардынъ болымлыгын пайдалы куьланув ман байланыслы. Коьплеген аьеллер (70 проценттен артыгы) колайсыз яшайды.

Авыл поселениеде бугуьнге баьриси 1111 уьйлер бар, турак фонд майданы – 82879 кв.метр.

Мунда 25 КФХ бар, оларда 50-ден артык аьдемлер ис пен каьрлейдилер. Байыр ярдамшы хозяйстволар саны 922-ге етиседи, оларда 3018 тувар малы эм 30500 койлар бар.

Авыл поселение еринде боьша, ем эм аслык культуралар оьстириледи. Байыр мал саны оьскенге карамастан, 321 аьелде бир мал да сакланмаиды, сатып алмага да оларда эп йок.

Авыл поселение еринде бас авыл хозяйство продукциясын КФХ-лар, «Батыр-Мурза» СПХ эм «Заман» ООО, байыр ярдамшы хозяйстволар болдырадылар, ама бу аьрекетте де авырлыклар орын табады. Айтпага, ГСМ-нынъ, урьлыклардынъ, ер семирткишлердинъ баалары йогары, техника эскирген.

КФХ-лардан баска болып, авыл поселение еринде 27 аьдем индивидуальлик предпринимательство аьрекетти мен каьрлейди, коьбиси – савда тармагында.

Белгилев керек, «село Коктюбинский» СП МО авыл хозяйстволык ислер юритуьвге берилген ерлер майданы бойынша районда 1-нши орынды бийлесе де, аьр аьдемге эсапланып саналганда, ол – ызгы орынлардынъ бирисинде. Оннан баска болып, байыр амаллар киши социал-экономикалык борышларын толтыруьвга да етиспейди.

«Сельсовет Коктюбинский» СП МО администрациясы ерли проектлерде (айтпага, Батыр-Мурза эм Шуьмлелик авылларында балалар майданлар куьрылысы эм конторадынъ капиталлык ремонтты) ортакшылык этпеге планлайды. Солай ок федераллык эм региональлик программаларда, Батыр-Мурза эм Шуьмлелик авылларында киши футбол майданлар куьрылысы уьшин проектлерде ортакшылык этуьв де планда белгиленген.

З. СУЮНДИКОВ,
«сельсовет Коктюбинский» СП МО администрациясынынъ акимбасы.

РАЙОН ЕРИНДЕ

Министр мен йолыгыс озгарылды

Ногай район администрациясында быылдын март айында Россия Федерациясынын Президентин сайлавларды уйгынлап эм оьккеруьв бойынша толтырувшы власть органларынын кураторы, ДР Авыл хозяйство эм азык-туьлик министри Мухтарбий Аджеев пан йолыгыс болып озды.

Йолыгыста муниципалитеттин аькимбасы Джамалутдин Эсиргепов, Ногай район Депутатлар йыйынынын председатели Рустам Байманбетов, авыл аькимбаслары, бир неше организациялар етекшилери, мектеблер эм балалар бавларынын директорлары, ямагат организацияларынын басшылары катнастылар.

Джамалутдин Эсиргепов йолыгыстын басында яньбыларда топырак болган Ногай район аькимбасынын орынбасары Баймагомед Ярлыкпавтын эстелигин бир такыйкага турып эскермеге тилек этти. Ол Б.Ярлыкпавтын Россия эм Дагестан алдында етискен етимислерин белгиледи. «Баймагомед Аминович акында ярык эстелик бизим юреклеримизде дайымга саклана-ык», – деди район етекшиси.

Д.Эсиргепов март айында ямагатымыз алдында турган бас борыш – ол келейткан сайлавларды бузувларсыз, йогары дережеде оьккеруьв деп билдирди.

– Солай ок сайлавларга аьдемлердин келуьвине де маьне бермеге керекпиз, мунда коьрсетим йогары болмага тийисли. Сонын уьшин ДР Авыл хозяйство эм азык-туьлик министри Мухтарбий Аджеев (суьвретте) келейткан сайлавлар бойынша сизи мен соьйлеспеге келген, – деди Д.Эсиргепов эм соьзди М.Аджеевка берди.

Мухтарбий Аджеев республикадын авыл хозяйство тармагындагы илгери оьрленуьв мысалларын келтирди, Дагестан элимиз бойынша АПК-ды, бавшылыкты эм авыл хозяйстводы оьрленуьв ягыннан хыйлы етимислерге етискени акында хабарлады. Соны ман бирге ол етекшилейтаган министерство социаллык объектлеринин курылысы ман да каьр шегетаганын билдирди эм мысалы эсапта «Авыл ерлерин оьрленуьв» деген Федераллык эм ДР Курьылыс министерствосынын программалары бойынша Ногай районунын Батыр-Мурза, Кумлы эм Шумлелик авылларында курылаткан уьш мектеб механларын белгиледи. Онын айтувы ман, район авылларында артезианлар казув соравы да ойласылады.

– Яньбыларда Дагестан Аькимбасы Сергей Меликовтын етекшилиги мен оьткен маьнели соравларды ойласув кенесуьвине Терекли-Мектеб авылдын А.Джанибеков атындагы орта мектебинин механына капиталлык ярастырув иси кереги акында соьз юритилди. Сол ийги информацияды Сергей Алимович оьзи айтып билдирди. Солай ок Кадрия атындагы мектебинин янь механынын курылысы уьшин проект-сметалык документлер де аьзирленеди. Проектке эндигиси Уьйсалган авылына газ еткеруьв соравы да киргистилген. Патшалыгымыздын эм республикамыздын сондай ислери район яшавшыларын суьйинтпей болмайды. Сол себептен мен март айында болак сайлавларда район яшавшылары белсен кепте катнасарлар деп сенемен, – деген ойын билдирди М.Аджеев.

Йолыгыстын ызында сонын катнасуьшылары ога районда балалар лагерин курув кереги, «Отлаклар акында» деп аталган ДР заканынын проекти, уьш авыл ерлеринде клублар йоклыгы акында соравлар бердилер. М.Аджеев баьри соравларга да толы яваплар кайтарды.

Йолыгыста район Ямагат палатасынын председатели Эльмурза Сантов, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын бас редакторы Эльмира Кожаева, «Единая Россия» партиясынын ерли боьлигинин толтырувшы секретари Амирхан Межитов, Ногай районунын Территориаллык сайлав комиссиясынын председатели Зейдулла Аджибайрамов оьз ойларын эм йоравларын айттылар.

З.Аджибайрамов авыл аькимбасларына авыл ерлеринде сайлавлар ман байланыста туватаган соравларды шешуьв бойынша участок сайлав комиссияларынын председатели мен бирге ислемеге тилек этти. Ол баьри участок комиссияларынын да председатели оькп, колларына сертификатлар алганын билдирди. Бугуьнлерде обходчиклер уьй-уьйлерге кирип, яшавшыларды сайлавларга шаьырадылар. Онын соьзлерине коьре, аьдемлер кайсы авылда да обходчиклердин келуьвине разы эм келейткан сайлавларда катнасаыгы акында макуллыгын билдирдилер.

Э.КОЖАЕВА.

ШАТЛЫКЛЫ ШАРА

Баьтирлер эстелигин оьмирлетуьв

Кадрия атындагы мектебинде яньбыларда Согыс спецоперация тарихлери мектеб музейи ашылды. Шатлыклы шарада Ногай район власть эм ямагат органлар ваькиллери СВО барысында ян берген йигитлердин ата-аналары эм коьп баскалар катнастылар. Мектебте музей ашылуьвинан алдын линейка оьтти. Баьри йыйылганларды Кадрия атындагы мектебинин етекшиси Альфия Акимова йылы хошлап, Аталыкты коршалавшысыннын куьни мен кутлады. Ол бу куьнлерде согыс спецоперациясында катнасып турган эм СВО барысында яс янларын берген Кадрия атындагы мектебинин выпускниклерин атлы атлары ман айтты, солай ок кыска болжаллы тыншаов куьнлериндеги СВО катнасуьшылары – бу мектебинин алдынгы кулыкшылары Аджинияз

Акимов пан Салавдин Аметовты да белгиледи.

Ногай район етекшиси Джамалутдин Эсиргепов бу куьнлерде 100-ге ювык бизим ердеслер СВО барысында аьскер борышларды толтыратаганын белгиледи. Ол СВО катнасуьшыларынын ата-аналарына сондай йигитлер тербиялаганлары уьшин, билимлендируьв тармагынын кулыкшыларына баьтирлердин атларын оьмирлетуьв исинде дайым табылаганлары уьшин, балаларга СВО катнасуьшыларынын юреклерин йылыткан хатлар язатаганлары уьшин разылыгын билдирди. Оннан сонь ДР Ногай эм Тарумов районларынын аьскер комиссары Александр Мельников, район Хатын-кызлар советинин председатели Асият Манкаева, согыс оьзгерислеринин ветераны, «Шоьл

тавысы» республикалык газетасынын бас редакторы Эльмира Кожаева шыгып соьйледилер. Асият Манкаева музейге Эрклик орденинин иесинин тул хатыны Патимат Пайзуллаевадын «Аьскер данькынын китаби. Дагестан. Олар Эли уьшин согысканлар» деген китабин савкатлады. Солай ок ол Кадрия атындагы мектебинин етекшисине Дагестаннын Хатынлар союзынын председателинен «Дагестаннын хатынлар союзы» медали тапшырды.

Музейди ашув уьшин кызыл лентады кеспеге ыхтыяр Джамалутдин Эсиргепов пан Александр Мельниковка берилди.

21-нши оьмирде яшайган яс несил арамьздагы баьтирлерди оьрметлейди, яны курман болганлардын эстелигине сый этеди.

Н.КОЖАЕВА.

РАЙОН ТИК БИЛДИРЕДИ

Аьзирлик коьриледи

РФ Федерация Совети мен Россия Федерация Президентин сайлавлар 2024-нши йыл навруз айынын 17-нши куьнине салынган. РФ-нын Орталык сайлав комиссиясынын (ТИК) токтасы ман сайлавлар навруз айынын 15-нши, 16-ншы, 17-нши куьнлеринде оьтееклер, сол йогары дережелери оьринга сайлануьвга 4 кандидатлар регистрацияланган.

Ногай район еринде бу маьнели политикалык оьзгерисне кайдай аьзирлик коьрилетаган акында район территориаллык комиссиясы билдиреди.

Белгилеп озаык, Ногай районуна 13396 сайлаушылар регистрацияланган. Туьрли ведомстволар балансында туратаган механларда 20 участок сайлав комиссиялар (УИК) ерлестирилеек.

Аьр УИК-ке сайлав участок паспортлары туьзилген. 20 УИК-лерде участок сайлав комиссияларынын 132 агзалары, ТИК-тин 9 агзалары эм информациялык техникасыннын уьзилгисиз кулык этуьвин канагатлашы бир специализированный администратор) болаклар.

РФ Президентин сайлавлар ман байланысы соравлар бойынша УИК агзалары ман семинарлар озгарылган. Ногай районунын ТИК эм УИК агзалары дистанционлык окуу уьйренуьвди оьтип, сертификаттар (олар акында информация «Сайлавлар» ГАС-ка киргизилген) алганлар.

Уьыт айынын 17-нен алып он куьн узагында УИК агзалары яшавшылар пунктларында уьйлер бойы айланаклар эм КФХ-ларда болаклар. Олардын аьректи: яшавшыларга сайлав кампаниясы, кандидатлар акында билдируьв, сайлавларда катнасуьвга шаьырувлар пайлав, сайлаушылар списогын аяналав. Каньтар айынын 29-нан навруз айынын 11-не дейим - турган ери бойынша, УИК-те навруз айынын 6-ншы – 11-нши куьнлеринде аьризелер алуьв пункты кулык этеди. Баска регионларда регистрацияланганлар турган еринде аьризе язып, тавысын бермеге боладылар.

Дагестан Республикасынын сайлав комиссиясы ман УИК-лерге такта белгиси, агитационлык материаллар, баннерлер, регистрацияланган кандидатлар акында баспа продукциясы, шаьырувлар берилген, солай ок тавыс беруьв уьшин кабиналар эм бюллетеньлер уьшин ящиклер берилеек.

Ногай район ТИК маслагатына коьре ДР сайлав комиссиясы каьыл этип алган токтас бойынша 22 аьдем регистрацияланган Сулутубедеги 1196-ншы номерли сайлав участкасында навруз айынын 15-де, 16-да тавыс беруьв иси УИК ерине барув ман косымша кеби бойынша озгарылаак. Сол куьнлерде тавыс бермегенлер оьз тавысын Карасу авыл сайлав участкасында бермеге болаклар.

Терекли-Мектебинин эки участок сайлав комиссияларында (1200-нши - Центральный, 120-ншы - Каирбектубинский) сайлаушылар тавысларын санау уьшин электрон алаты кулланылаак, калган 18 участок сайлав комиссияларында сайлаушылардын тавыслары аьдеттеги кепте саналаак.

Энди соьзим – сайлаушы оьккеруьвге белгиленген механлардын аьзирлиги акында:

1.1183-нши сайлав участкасы (Уьйсалган авылы) механында ремонт ислери бардырылады.

2.20 УИК-лердин тек 5-де (Джанибеков атындагы мектеб, Орта-Тобье, Ленинаул, Кумлы, Батыр-Мурза авыллары) аяк муьшесинде сакатлыгы барларга буршавлык болмасын уьшин аьллер де бар, айтпага, пандуслар салынган.

3.Бес УИК-лер (1183-нши – Уьйсалган авылы, 1189-ншы, 1190-ншы, 1191-нши – (фермалар), 1196-ншы – Карасу авылы) от туьсуьвден сакланув инвентарь мен яракланмаган.

4.Терекли-Мектеб авылынын 3 участок сайлав комиссияларында Интернет сетинде коьрсетуьв мен видеокарав амаллары кулланылаак, тагы уьшеви (1184-нши – Орта-Тобье, 1186-ншы – Бораншы, 1188-нши – Червленные Буруны) видеорегистраторлар ман яракланган.

Баьри де участок сайлав комиссияларды ортехника, тамакланув, орамлар ярыгы, сейфлер мен канагатламага керек.

Навруз айынын 1-не дейим баьри ремонтлап эм аьзирлик коьруьв ислерин тамамламага керек болады.

Сыйлы авыллар аькимбаслары, организациялар эм учреждениелер етекшилери! Сизге сайлав кампаниясын озгаруьвга аьзирлик коьруьвде, оны тийислисинше озгаруьвда белсен ортакшыламага, сайлаушылар арасында аьнлатув кулыктын юритуьвге себеплик этпеге тилек саламан.

З.АДЖИБАЙРАМОВ,
Ногай район ТИК председателинин борышларын толтырушы.

Тил яшайды биз соны кулланып турган шаклы

Халклар ара тувган тил куыниде «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын редакциясында «Тувган тилди саклав эм оьрлентуув маъселелери акында. Соларды шешуьвдинь йоллары» деп аталган Дагестан Республикасынын Информация эм баспа агентствосынын, «Дагестан» Этномедиахолдингинин колтыклары ман тоьгерек стол оьткерилди.

Шарада Ногай район администрациясынын акимбасынын орынбасары Рашид Шангереев, район администрациясынын билимлендируув болигинин начальниги Амирхан Межитов, РФ ат казанган маданият куллыкшылары – РФ Композиторлар эм Язувшылар союзларынын агзасы Яхья Кудайбердиев, Нарбике Муталлапова, А.Джанибеков атындагы Терекли-Мектеб орта мектебинин ана тил эм адабият окутувшысы РФ тербиялав эм билимлендируув бойынша сыйлы куллыкшысы Зухра Мавлимбердиева, Ногай район орталык китапханасынын бас библиографы Сапихан Курпаева, шаир, «Ногай Эл» балалар бавынын тербиялавшысы Джамия Аманбаева, патшалык ногай драма театрынын адабият болигинин заведующий Рамзия Шабанова, «Юлдыз» балалар бавынын тербиялавшысы Алтынай Ханмурзаева, редакция куллыкшылары катнастылар.

Тоьгерек столдын куллыгын баслай келип, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын бас редакторы Эльмира Кожаева сонын ортакшыларын Халклар ара тувган тилинин куыни мен кутлады эм ана тили кайсы заманда да миллетимиздинь бас байлыгы эм бурынгы, аьлиги заманлар ман келеектегиди байланыстырувшы энь керекли алат экенин айтып белгиледи. Ол бу шарадын сырагылары бойынша ногай тилин саклав эм оьрлентуув акында профилли республикалык министерстволары ман ведомстволарына шақырув азырленип йиберилегин билдирди.

Шарадын планы бойынша «Тувган тил: бизим яшавымыз, маданиятымыз, аьдетлеримиз эм аьдемшилимиз» деп аталган доклад-билдирууви мен газетадын политика эм авыл хозяйство боь-

лигининь редакторы М-А.Ханов шыгып соьйледи. Ол оьзининь соьзинде аьлиги заманларда миллет тилин саклавдынь эм оьрлентуудинь бас маъселелери мен совраларын, соларды шешуьвдинь бир неше йолларын белгилеп озды.

Шарада бас соьз Р.Шангереевке берилди, эм ол балаларды тувган тилинде соьйлемеге тербиялав аьр бир уйде, балалар бавында, мектеблерде юритилмеге керегин белгиледи. Ол яньюларда «Ногай Эл» балалар бавында оьткерилген конференцияга эм сонда окылган докладка йогары баа берди. Сол докладта, онынь айтувы ман, бу балалар бавында балаларды тувган тилин байлыгына, халк календарь байрамларына, кайбир аьдетлерине уйретуув якан уйкен куллык юритилетеганы белгиленген эм суьвретлер мен коьрсетилген. «Сондай аьруув аьзир материал баьрине де ярады», – деди район аькимбасынын орынбасары.

Я.Кудайбердиев оьзининь соьзинде айтылган ногай фольклоршы Ашим Сикалиев ана тил деменьиз, тувган тил деп айтынгыз, неге десе ана бизде баска миллет болмага да болады дейтаган эди деди. Онынь айтувы ман, орыс тилинде «родная речь» деп айтылса, ногайша «тувган тил» болады. Ол «ана тил» деп айтувымызды коюв керек деген ойын билдирди. Балады тувган тилинде соьйлевеге тербиялав, онынь белги леви мен, бир соьзсиз де, баладын тувган уйинде басланмага керек.

– Биз оьзимиз оьмезленип коймай-уьзбей бала ман соьйлегенде уйимизде ога «атайдынь коьзи» яде «тетейдинь куваты» деп айтып турсак, бу зат сырагысында емисин бермей калмас. Бизде, дурыс, бирер аьеллерде келинлер-нелер орысша соьйлесе ол баска ис. Болса да аьелдеги баьриси де ногайша аьллескен-

нинь оьзинде де балалар орысша соьйлейдилер ше! Соны биз аьруув билемиз. Аьли арамызда олтырган Джамия-карындысымыздынь (Д.Аманбаева. – Редакция) оьз ис йолдастары ман балалар бавында саьбийлерге тувган тилди айырым кепте уйретуув аьрекетин дурыс коьремен. Машалла! Биз баьримиз де ногайша соьйлемеге борышлымыз.

Магомет-Али докладдынь белгилеген фестиваль оьткеруув керек дегеннен тура оьз ойымды айтсам, бизде коьп музыкалык шаралар оьткерилдилер. Айтпага, биз аьли 20 йылдан бери «Шоьл тавыслары» деп аталган балалар арасында йыр конкурсын уйгынылап оьткеремиз. Сондай коьп туьрли амалламалар озадылар бизде, – деди Я.Кудайбердиев.

Н.Муталлапова М-А.Ханов докладдынь белгилеген фестивальдей уйкен шаралар халкымызда уйгынылап озгарылмага керек деген ойын билдирди. Сондай шаралар, онынь айтувы ман, бизде коьптен бери оьткерилмейтаган болды.

– Мысалы, биз 1987-нши йылда Батыр-Мурзадынь янында уйгынылап оьткерген фольклор байрамы соньында бизим ясларда, балаларда бир ийги патриотизм ялыннын якты. Балалар соннан сонь туьелерди, термелерди, бесиклерди ясап басладылар. Сондай эсте калгандай фестивальер, байрамлар, сынаслар озгаруув керек аьли де. Солар коьтереди халктынь коьнгилин. Бизде аьли маданият управлениеси йок, маданият орталыгы бар. Бу орталык шаралар уйгыныла, биз баьримиз де шыгаякпыз ян-яктан. Сондай куллык бизде юритилмеге тийисли. Район администрациясында маданияты, билимлендируувди терен аьнлайтаган эм баьрин де ис юритуьвге оьнлайтаган аьдем болмага керек, – деп боьликти оьз ойы ман

Нарбике Арслан кызы.

Ол аьлиги заманнын энь кавыфлы маъселеси – глобализация деп белгиледи. Онынь айтувына коьре, аьне соннан биз балаларымыздынь яларын куткармага борышлымыз. Н.Муталлапова балалар бавларында саьбийлер мен ногайша соьйлемеге керегине эс этти. «Бу ягыннан бизим баьримизде де ортак бир борыш эм талап болмага тарык, неге десе биз уйкенлер де ногайша соьйлеятып, орыс тилине коьшемиз», – деди ол.

Ногай район администрациясынын билимлендируув болигининь етекшиси Амирхан Межитов маданият боьликлери элимизде 2005-нши йылда 131-нши федераллык законы бойынша тайдырылганы акында айтты. Соннан себеп, онынь айтувы ман, район администрациясынын мунда куьнаси йок. А.Межитов сав дуньяды бийлеген глобализация толкынынынь маданиятка, тувган тиллерге келтирген эм келтирип турган «хайырь» акында хабарлады.

– Либераллар влаьте болган заманларда Болонский билимлендируув йорыгын киргистип элдеги аьвелде кепленген билимлендируув тармагын бузаятыр эдилер. Савболсын, элимизге Путин басшы болып келген сонь, эндигиси коьп ийги затлар ерлерине кайтып басладылар. Бизге аьли 1-7-нши класслар уьшин ногай тилин грамматикасы бойынша 2500 эм 1-4-нши класслар уьшин 1 мыннан артык тувган тил окув китаплери келдилер. Басы басланды эндигиси, калган окув китаплери де келерлер деп сенемиз.

Экиншiley, бизим район мектеблериндеги ногай тил окутувшылары эм балалар бавларындагы тербиялавшылар балаларга тувган тилге суьиймликте синьдируув уьшин коьп куллыклар юритдилер. Олардын биревлеринде балаларды окутув эм тербиялав иси бойынша оьзлерининь методикалык шыгармалары да бар. Бу зат бизде тувган тилди уйретуув якан аьли де коьп затлар йойылмаганын коьрсетеди.

Уьшиншiley, былтыр Кадридынь 75 йыллыгына багысланып оьткерилген район окутувшыларынын йыр коллективлерининь конкурсы да сога аян шайыт. Мунда Шумлелик авыл орта мектебининь окутувшылары ногай тилинде йыргаланы бизди суьийинтпей болмады. Былтыр «Дослык» ногай тилиндеги телевидениеси мен бирге биз тувган тилинде бек аьруув КВН оьткердик. Сол шарамыз баьрине де ярады. Минне соьйте-келе биз бу ягыннан аьыттан-аьыт алып барамыз, – деди оьзининь соьзинде А.Межитов.

Тоьгерек столдын барысында Терекли-Мектебтеги «Юлдыз»

балалар бавынын тербиялавшысы А.Ханмурзаева оьзи ойлап шыгарган «Элгезер» деп аталган эртегисин окуды.

А.Джанибеков атындагы орта мектебининь ногай тил эм адабият окутувшысы З.Мавлимбердиева балалардын мектебте тувган тилин кайтип окувы акында ян авырувы ман айтканы биревдинь де юрегине тиймей калмады. Онынь соьзи мен, муннан 5-10 йыллар артта ногайша окыган балалар ман аьлиги балаларды тенгестируув бек кыйын. Себеби – уйдеги ата-аналары олар ман ногайша соьйлемейдилер.

– Тек кайбир балалар бирерде дериске ана тилинде бир аьруув сочинениелер язып аькелдилер. Ким мен яздынь деп сорасань, «тетем мен яздым» дейдилер. Аьли уьшин кене де балалар ман соьйлейтаган атай-тетейлер бар, олардан сонь не болаягы белгисиз, – деди Зухра Умар кызы.

Тоьгерек столдын барысында ногай шаири, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Г.Бекмуратова тувган тилин окутувшыларын колтыклав ниет пен айырым фонд ашпага маслагат этти. Онынь айтувы ман, сондай карарды район администрациясы шыгармага болак. Фондка аьр ким де коьлннан келген коьмегин этер.

Газетадын яваплы секретари, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Л.Уразаева Я.Кудайбердиевтинь «Ана тил» деп айтувды коюв керек деген соьзине коьре оьзининь ойын айтты.

– Аьр кимге де белгиле, балады оьзининь шаркында ана коьтереди, ол оны яшавга эндириди, бесикке салады, туьн уйкысын доьрт боьлип оны карап оьстиреди. Сол себептен «ана тили» деп айтувды дурыс коьремен. Тил бизде аьелден басланады. Сол ок заманда бирер ата-аналар ана тили керек тувыл дейдилер. Ногай тилин окутувшыларына эстелик салув керегеди. Дурысында, бизде тилимиз уьшин оьзимизде оьктемлимиз йок. Газетамызга язылув шагы юргенде биз соны аян сеземиз, – деди Л.Уразаева оьз соьзинде.

Шарадын ьзында район администрациясынын аькимбасынын орынбасары Р.Шангереев «Шоьл тавысы» республикалык газетасынын куллыкшылары: Н.Кожаевага, Г.Кургановага эм Г.Нурдиновага миллет баспа тармагында коьпийлык намыслы куллык этуьви уьшин сый грамоталарын тапшырды.

М.ЮНУСОВ.

Суьврете: тоьгерек стол шарасы аьсеринде кызыклы эрислесуьвлер мен пайдалы ойлар тувдылар.

Баалайык, аявлайык, саклайык

Халклар ара ана тили куыниде Орталык район китапханасында ногай тилинде диктант язылды. Бу шарада Терекли-Мектеб авылынын ясуьйкенлери, медицина, маданият куллыкшылары, окутувшылар, савда юритувшылар эм баска тармаклар куллыкшылары катнастылар. Ана тилинде диктант язувдынь бас мырады мунда келген аьр бир аьдемге ногай тилиннен оьз билимлерин тергемеге амал бер-

меге, ана тилин сыйын коьтеруув, оны уйренуьвге шақырув эди.

Ногай орталык китапханасынын етекшиси Сабира Абубекерова йыйылганларды йылы хошлап, китапхана диктант язувды алтыншы йыл озгараятырганын айтты. Ол Ногай орталык китапханасы озган йыл регионалык оьлшемине шыгып, Умар Алиев атындагы Карашай-Шеркеш патшалык педагогика-

лык университетинен онлайн кебинде диктант окылганын белгиледи. Бу йыл болса диктант язбага ногай язувшы, шаир, коьшируувши, журналист, ногай адабиятынынь классиги, ДР ат казанган маданият куллыкшысы, Куруптурсун Оразбаевтинь «Даньыл сагынынь» китабиндеги «Кундыз боьрк» повестиннен уьзик сайланган эди. Уьстимиздеги йыл Куруптурсун Баши увьлына тувган 100 йыл бола-

ды. Язувшыдынь яратуьвылык йолы акында акция катнасуьвшыларга китапханадынь бас библиографы Сапихан Курпаева хабарлады. Диктантты А.Асанов атындагы Нариман авыл мектебининь ана тил эм адабият окутувшысы Альфия Янбаева окуды. Ол йыйылганларды ана тилин суьймеге, бааламага, сакламага шақырды. Саклайык ногай тилди!

Н.КОЖАЕВА.

Окытувшыдың атын оърметлеп

2023-нши йыл Окытувшы эм насихатшы йылы аты астында оьтти. Биз окып-язып болмай, биринши класска келип, окытувшылардың уйкен демевлиги, кыйын салувы ман билимли аьдемлер болып шыгамыз, алдымызда уйкен йоллар да, амаллар да ашыладылар. Меним хабарым да Канглы авылының 10-ншы номерли мектебин 70 йыллар артта тамамлаган Минераловод муниципаллык округының сыйлы гражданини Мурат Магомед уылы Асановтың акында болады. Мектепти тамамлаган сонь, ол аьскер сырасында уьш йыл кызмет эткен. Физкультура дерисинде алган усталыгы эркин куьрес бойынша спорт мастерине кандидатына бек керекти. 1975-нши йылда СПГИ-динь физическая культура факультетин тамамлап, Побегайлов авылдың 19-ншы номерли мектебинде физическая культура эм баслапкы аьскершилик азирленуьв бойынша дерислерин берген. Мурат Магомед уылы, Канглыда авыл эм округ яшавшыларын коьп кере оз еньювлери мен суйиндирип келген, «Эльбрус» футбол командасын уйгынлап туьзген. Комсомол етекшиси Мурат Асанов ярты оьмирин, туьрли административлик, партия, совет ис орынларда аьрекет этуьви мен, оз тувган ерине эм крайына багыслап келгени акында коьплеген суьвретлер, Сый грамоталар, кубоклар, сонын ишинде, «Ставрополье алдында уьслери уьшин» эм «Оьрметли иси уьшин» деген уьшинши дережели медальери шайытлап келедилер.

1930-ншы – 1940-ншы йылларда етийыллык мектеби Луначарский атындагы 1-нши дережели мектеби деп аталган. Онда 200 окувшылары билим алган-

лар, А.Арсланалиевтинь етекшилеви астында А.Керейтов эм А.Кужаев – ана тилиннен, Н.Керейтова эм Н.Канцерава баслангыш классларда окытувшылар болып куллык эткенлер. Уллы Аталык согысы басланганда, 312 канглышылар фронтка йолландылар. Олардың 186-сы согыс майданыннан кайтпаганлар. Айтпага, олардың арасында 10-ншы номерли мектебининь окувшылары да болган. Согыс басланганда, уьш шарлаклы мектебинь меканы, бомбалавдан сонь бузылган, сол саялы мектебте дерислер юритилмеген. Билимлендируьв иси тек 1943-нши йыл, авыл явдан босатылганда, басланды. Мектепти тарих тилиннен окытувшы, Уллы Аталык согысының катнасувшысы Н.Чернов етекшилеп келген. Бу авыр согыс йылларда дерислер кесек заманга ярастырылган боьлмелерде озгарылып барганлар. 1950-нши йыл 10-нши номерли етийыллык мектебининь ис коллективин Уллы Аталык согысының катнасувшысы, Пятигорск каласындагы патшалык педагогикалык институтының тарих факультетининь выпускниги М.Нафанаилов етекшилейди. Мектеб музейинде бизге оз каравын таслаган тийисли окытувшыларымыздың, ата-бабаларымыздың суьвретлери, оьткен юзийыллыктынь туьрли документлери аявлы сакланадылар. Оьткен юзийыллыктынь 1960-ншы йылларында, кыйын болса да, окувшыларга оз окытувшылары ман бир меканнан баскасына коьшпеге туьсти. 1958-нши йылдан алып 1969-ншы йылга дейим бир шарлаклы мектеб курылады. Сол мектеб буьгуьнлерде де аьрекет этеди. Минераловод районының ийги окытувшыларының бириси В.Ажбекиров коьп йыллар

физкультура дерисин берген. РСФСР халк билимлендируьвининь отличниги Т.Мустафаева (Кокова) да бир неше несиллерин окып-тербиялап, 24 йыллар бойы аьрекет эткен. Тамара Кокова ногай аьелинде туьвип оьскен. Канглы авылында етийыллык мектебин тамамлаган сонь, билимге уйкен ымтылысы ногай кызды Нальчик каласына аькелди. 1924-нши йылда мектеб-коммунасы бойынша баслангыш классларыннан окытувшыларды, мектебке дейимги куллыкшыларды, тамада пионервожатыйларды эм политпросвет куллыкшыларын азирлеп бойынша педагогикалык техникумы ашылады. 1937-нши йылда педагогикалык техникумы Нальчик кала педучилищеси деп аталады. Ол сол техникумды етимисли тамамлаган. Халк окытувшысының, педагогтынь куьндегилик яшавы басланды. Онынь ясуьйкенлер эм яслар арасында сый-абырайы уйкен эди. Билимге уйкен ымтылысы, оны теренлетуьви уьстинде куллык этуьв окытув-

шыды СГУИ-ге аькелди. Оз окытувшылык аьрекетин токтатпай, 1958-нши йыл орыс тил эм адабият факультетин тамамлайды. Окытувшы кыз оз бактысын Райпо туькеншиси Абидула Магомед уылы ман байланыстырган. Уйкен уылы Юсуп мектепти куьмис медалине тамамлап, соньында КЧР капиталлык курылысының боьлигин етимисли етекшилеп келген. Кызы Фатима анасының йолын куьвип, англис тилиннен окытувшы, кенжапайы Арун инженер-химик кесписин сайладылар. Оны Побегайлов авыл Советининь депутаты этип те коьп кере сайлаганлар.

2005-нши йылда Ставрополь крайының губернаторы А.Черногоровтынь эм РФ Дума депутаты В.Катренкодинь демевлиги астында янғы мектеб меканының курылысы басланган. 2009-ншы йылда 550 окувшыларга деп янғы мектеб кулануьвга бериледи, буьгуьнлерде онда 400-ден артык балалар билим аладылар.

Мектебтеги стендлерде Уллы Аталык согысының эм баска согыслар катнасувшылары, бир илми докторы, тогыз кандидаты, баьри куьш ведомстволар, аграрий, темир йол эм баска туьрли тармакларының куллыкшылары, савлай Россия эм ногай халкының тийисли уьвллары эм кызлары, солай болып, «Россиядың энь ийги мектеби» деген номинациясында 12 кере еньюьвши болып келген 1-нши номерли Канглы авыл мектебининь, алыста болса да сыйын коьтерип келетаган, выпускниклери акында эс дайымга оьмирлетилген.

М.АКОПЯН.

Суьвретте: Т.Мустафаева.

(Суьврет мектеб музейиннен алынган).

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Авыл мектебинде – байрам

Бизим Новокрестьяновка (Ямантен) авылында, тувган тилимиздинь саклануьвина, ога эм ногай халк аьдетлерине суйимди оьстируьв мырадта туьрли шаралар озгарылып келедилер. Ана тилин саклар уьшин, бириншилей, сол тилинде соьйлемеге, хабарламага керек.

Сол мырад пан ана тилимизде мультфильмлер, интермедиялар, сахнада коьрсетуьвлер салынып, миллет соьзлик ойынлары озгарыладылар. Тил бизди дайым оьрметли, сыйлы ата-бабаларымыз бан байланыстырып келетаганын эсимизде тутпага керекпиз. Биз оз тувган халкымызды

сыйлап калмай, тувган тилимизди де сыйлап билмеге борьшлымыз. Халклар ара ана тилиннинь куьнинде мектебимиздинь окувшылары йыл сайын айырым азирленедилер. Соьйтип, олар байрамга бу йыл да азирлик коьрдилер. Айтпага, 1-нши класс окувшылары Абдуламит Етмишов, Хадиджа Кельдимуратова, Марина Кошманбетова ана тилинде кишкей ятлавлар, санавлар, айтувлар, такпаклар айтып эситтирдилер. Органшы класс окувшылары оьзлерин шынты артистлер этип коьрсеттилер. Айтпага, Ислам Кулдуев Кожа Насреддиннинь ролин етимисли ойнап коьр-

сетти. 8-нши класс окувшылары Алина Етмишова, Амина Елешаева, Эльдар Кульчиков «Анам эм компьютер» деген спектаклинде де уьстинлики ойнадылар. Каравшылардың эсин «Чайхана» деген сценкада оьнерли ойнавлары ман Айдамир Машков, Ислам Тенизбаев эм Ислам Кулдуев те оьзине караттылар. 10-ншы класс окувшылары Юлдыз Кульчикова, Эдик Етмишов, Ислам Смагалиев лезгинка биювин ярасык бийип коьрсеттилер. Шарада 2-нши класс окувшылары да белсенли ортакшылык эттилер. Олар язлыктынь юьвклавына рас барып, «Шыйк-шыйк, шипийлерим» деген биювин оьнерли биюви мен йыйылган каравшылардың коьньилин бийледилер.

Соьйтип, шара йогары оьлшемде уйгынланып оьгити.

Е.ЭДИЛЬБАЕВА,

Новокрестьяновка авыл орта мектебининь ана тил эм адабиятыннан окытувшысы.

ТИЛ – БАЙЛЫК

Ногай тилимизди саклайык

Уьстимиздеги йылдың 21-нши уьвйт айында Халклар ара ана тилиннинь куьнинде У.Д.Алиеватындагы Карашай-Шеркеш патшалык университети мен ногай тилиннен 3-нши тутас диктанты уйгынланып озгарылды.

Бу маьнели шарада Москва каласыннан ногайлар да (суьвретте) ортакшылык эттилер. Оькинишке, ислев куьни болган саялы, коьплердинь сол пайдалы исте катнаспага амаллары болмады. Сога да карамастан, ногай патриотлары да табылды-

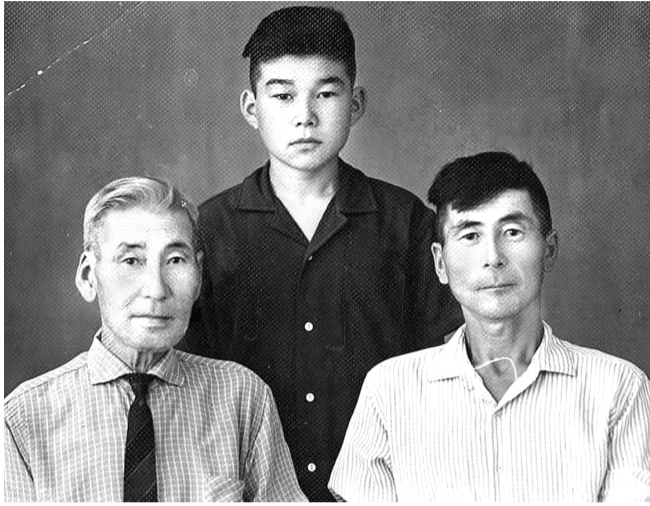
лар. – Биз «Автозаводская» метро станциясының янында орынласкан «Дар» деген РФ Мусулманлардың дин управленисининь маданият орталыгында йыйналган эдик. Москвадагы ногайлары атыннан диктантынь оьтуьви уьшин Калимат Лукманова яваплы эди.

Келеекте де ногайша диктантларда ортакшылык этеекке, солай болып, эгер ол куллыктан бос заманында оькелерилсе, оннан да коьп аьдемлерди диктантта катнаспага шақырмага уьмитленемиз.

МУСА КУРМАНАЛИЕВ ТУВГАНЛЫ

130 ЙЫЛЛЫГЫНА

Ногай адабиятынынъ негизин салувшы

Язувшы, ярыкландырувшы, коьширувшы, ногай халк адабиятынынъ негизин салувшы Муса Курманалиев тувганлы 130 йыл толады. Ол 1894-нши йылдынъ навруз айында Ставрополь губерниясыннынъ Ачикулак приставствонынъ Кара-Тюбе авылында тувган. Биринши билимлерди медреседе алган. Окув йыллары бойы ол араб тили, грамматика, риторика, логика, математика эм баска окув сабаклары бойынша билимлерин арттырган. Уйкен орын туткан онынъ бактысында ногай ярыкландырувшысы Абдул-Хамид Шаршенби увылы Джанибеков пан йолгысувы. 1920-ншы йылда онынъ колтыклары ман М.Курманалиев тувган авылы Кара-Тюбеде ашылган совет мектебининъ биринши окытувшыларынынъ бириси болады. Йолдасы Зеид Кайбалиев пен – латин, сонъында славян графиги негизинде ногай тилде язувды, биринши букварди, тувган тил эм грамматика бойынша учебниклер, соьзликлер туьзеди, адабият тармагында калем сынап, биринши произведениелерин язады, газеталарда баспаланады. Язувшыдынъ ис аьрекетиде педагогикалык тармагында кыйын салув ман байланыслы. Узак заман бойы (40 йыллардан артык) Муса Курманалиев Терекли-Мектебде авылынынъ орта мектебинде, сонъында – Кизляр педучилищесинде окытувшы болып ислеген. Халкымыздынъ адал увылы Муса Курманалиевтинъ кыйынынъ аямай куллык эткен аьрекетине эс этилмей калмаган. Ол – Прикумск (аьлиги Буденновск) каласында озгарылган Биринши Окытувшылар съездининъ катнасувшысы. Оны Москва каласында оьткен миллет мектеблер ушин учебниклер авторларынынъ 2-нши Савлайроссиялык конференция катнасувшысы этип сайлаганлар. Яратувшылык аьрекетиде мен Муса Курманалиев XX оьмирдинъ 20-ншы йылларынынъ басында

Л.УРАЗАЕВА, *Россия Журналистлер союзынынъ агзасы.*

ЯМАГАТ НЕГИЗИ

Энъ де уйкен байлыгы – саьбийлер

«Бизим аьел, бизим саьбийлер». Эгер аьелде баьри зат та аьрув болса, соьйтип айтадылар. Биз кайда болсак та, уйге алгасаймыз, неге десе энъ де ювык аьдемлеримиз бизди куьтедилер эм анълайдылар.

2024-нши йыл Аьел йылы деп белгиленген.

– Аьелдинъ энъ бас борышы – саьбийлерди оьстирув, эгер аьелде балалар тувса, уй ошагы да янып турады, халк та, тарихимиз де йойылмайды. Аьелде бизим адабиятымыз, миллет касиетлеримиз кепленеди. Аьел бизди тербиялайды, уйретеди, атабабадан калган аьдетлерин, билимлерин, кеспили сулыбын коьширеди, – деп айтты Россия Президентиде Владимир Путин Аьел йылына багысланган Савлайроссиялык форумун ашып.

Аьелдинъ энъ де уйкен байлыгы – саьбийлер. Аьлиги заманда оькимет коьп балалы аьеллерге уйкен маьне береди. Балалардынъ сеси завькланып шыккан уйлерди коьргенде, суьинемиз, неге десе мунда олар татым, баскадынъ кайгысына юреги авьрыптаган инсанлар болып оьседилер.

Вахбий эм Сыйлыхан Джумакаевлердинъ аьелинде доьрт бала тербияланадылар – уш уыл эм бир кыз. Туьнгышы Амирхан 12 ясында, ол Терекли-Мектеб авылынынъ А-Х.Джанибеков атындагы мектебинде окойды. Амирхан (ол уйкен атайынынъ атын юретеди) спорт пан каьрлейди, окувы

да аьрув. Экинши уылы Арсен де – окувшы, Алихан «Ногай Эл» балалар бавына барады. Кишкей Диана янъыларда бир ясына толды. Увыллар – атадынъ оьктемлиги, болса да кызларды аталар айырып суьедилер. Соьтитип, Вахбий Амирхан уылы истен уйге келгенде, кишкей Диана алдына ювырып шыгады. Сол атасына кайдай уйкен куьез болады. Кеделер де карындасын карайдылар, анасына коьмек этедилер, неге десе атасынынъ куллыгы кыйын экенин анълайдылар, ол полиция боьлигинде ислейди.

– Мен бек суьинемем, бизим аьелимиз уйкен эм татым. Мен, аьелде энъ де уйкен болганга коьре, кишкейлерге бас-коьз болмага шалысаман, анама олар ман кыйын болады ша. Атамыз уйде заманда, биз туьрли ойынар ойнаймыз, ол бизди шатраш ойынына уйретеди. Ата-аналарымыз бизди аьдил, намыслы болып уйретедилер. Бизде эней де, тетей де бар, биз оларды бек суьемиз, – деп айтады Амирхан.

Сыйлыхан Крымхан кызы кеспи бойынша – медицина куллыкшысы. Джумакаевлердинъ аьелине туьзилгенли быйыл 13 йыл болак. Сол йыллардынъ ишинде олар бирге кыйынлыкты да, суьйиништи де оьтип уйрендилер. Вахбий эм Сыйлыханда бир мырат – саьбийлерди шынты инсанлар этип оьстирге, ата юртынынъ патриотлары болсын

деп куьш саладылар. Олардынъ айтувы ман, аьел татым болса, тыскы дуньядынъ «согувларыннан» коршаланмага тыныш болады. Татым аьел – онъайлы эм парадат картлык, туькымнынъ балаларда эм уныкларда алдыга барувы, туькымнынъ келеектегиси.

Дуньяда тынышлык болсын, янъы аьеллер туьзилсин эм балалар тувсын. Мен Джумакаевлердинъ аьелине баьри ийгиликлерди йорайман, саьбийлери оларга тек суьйиниш акелсинлер.

Дагестан Республикасыннынъ Аькимбасы Сергей Меликов оьзининъ бир соьлевинде аьелди, уйди, энъ де ювык аьдемлерин, суьиймди

инсаннынъ яшавында энъ де маьнели деп белгиледи.

– Дагестанда ясуьикенлерге, балаларга яваплылык пан, йылувык пан карав эм олар ман берк анъ байланыс коьп миллетли халкымыздынъ эдап эм намыс тиреви болады. Бурынгыдан алып аьел аьдем кепленувде уйкен орын тутарды. Дуньяда бир зат та ийгиликтти, ата-ана берген йылувыкты, аьдетлерди авьстырып болмайды, – дейди ол.

Энъ де йиги касиетлеримиз несилден – несилге коьширилип турсынлар.

Г.БЕКМУРАТОВА. *Суьвретте: Джумакаевлердинъ аьели.*

ШАРА

Конакта сыйлы аналар

Аьел – ол аьдем ушин бу дуньяда энъ баалы баргылардынъ бириси. Аьелдинъ татымлыгы аьр бир аьдемге куьш берип, авьр шакта оьз демевлигин этеди. Ол тек ювыклардынъ эм кардаш-тувганлардынъ аралык бирлесувви болып калмай, маданият аьдетлери, юректи йылыгкан тандыр, алгызлыкты сездирмеге бермеген, касындагы ювык аьдемлердинъ колтыклары да болады.

Россия Федерациясыннынъ Президентиде Владимир Путиннинъ токтасы бойынша элимизде 2024-нши йыл Аьел йылы деп белгиленувви – элимиз ушин маьнели озгерислердинъ бириси болады. Аьел баалыларын беркитув йолында тагы да бир маьнели абыты этилди. Берк аьел – ол ямагаттынъ оьрленуввининъ, аякта берк турувынынъ негизи. Патшалыгымыздынъ етекшиси Владимир Путиннинъ токтасы да оьз заманы ман эм бек керекли деп

ойлайман. Аьел – ол патшалыктынъ эм ямагаттынъ негизи эм Аьел йылы оны тагы да беркитип келеегине соьз йок. Сол озгериске багысланган шаралар бойынша уьстимиздеги йылдынъ уыт айынынъ 8-нши куьнинде Дагестан Республикасыннынъ Ногай районуннынъ Кумлы авыл администрациясында доьрт эм оннан да артык саьбийлерди тербиялайтаган коьп балалы аьеллерин шакырувы ман шара шатлыклы аьлде оьгти. Шарадынъ барысында Кумлы авыл администрациясыннынъ аькимбасы Сакинат Елманбетова шатлыклы аьлде коьпбалалы аналары Гульсина Абдулгапаровага, Эльвира Ельгишиевага, Разиег Яркинбаевага, Мархаба Насыровага, Нажават Баймурзаевага эм Камилла Кулушовага Разылык хатларын эм гуьл байламларын тапшырды. Баска болып, байрам шарасында авыл активи, администрация куллыкшы-

лары ортакшылык эттилер. Маданият куллыкшыларынынъ коллары ман кепленген коьп балалы аьеллер суьвретлери салынган «Аьел куьндигининъ астында» деген стенди де йылы аьел байрамына оьз ярасыкыгын коьспай болмады. Баска болып, шакырылган конакларына деп администрация меканында туьрли зияпетли сыпырасы да куьрылган эди. Йыйылганлар коьп балалы аьелдерге берк ден савлык, йылы эм берекетли тандырын, суьиймди, тынышлык эм парадатлыкты йорадылар.

Сондай Аьел йылына багысланган шаралар Дагестан Республикасыннынъ Ногай районуннынъ баьри авылларында да озгарылувы акында келеекте окувшыларды кезекли газетамыздынъ бетлеринде таныстырып келеекспиз.

Г.НУРДИНОВА. *Суьвретте: шарадан коьринис.*

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ЗЕМЕЛЬНОГО УЧАСТКА ДЛЯ ВЕДЕНИЯ ЛИЧНОГО ПОДСОБНОГО ХОЗЯЙСТВА

Администрация сельского поселения «село Терекли-Мектеб» Ногайского района Республики Дагестан на основании постановления главы администрации МО СП «село Терекли-Мектеб» №51 от «26» февраля 2024 г., №52 от «26» февраля 2024 г. и в соответствии со статьей 39.18 Земельного кодекса Российской Федерации информирует граждан о возможном предоставлении в собственность находящегося в муниципальной собственности, для ведения личного подсобного хозяйства в границах населенного пункта село Терекли-Мектеб следующего земельного участка:

<http://torgi.gov.ru>, по рабочим дням с 9 до 17 часов по адресу: 368850, Республика Дагестан, Ногайский район, село Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, д.38, в здании администрации сельского поселения «село Терекли-Мектеб».

Способ подачи заявления: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении, или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата и время начала приема заявлений – 28.02.2024 в 9.00.

Дата и время окончания приема заявлений – 27.03.2024 в 9.00.

№	Местоположение	Площадь (кв. м.)	Разрешенное использование земельного участка	Кадастровый номер	Категория земель
1.	Республика Дагестан, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб, ул. Баубекова, 3/1	462	Для ведения личного подсобного хозяйства	05:03:120021:2724	Земли населенных пунктов
2.	Республика Дагестан, Ногайский район, с. Терекли-Мектеб, ул. Эдиге, 70/6а	38	магазины	05:03:120021:2653	Земли населенных пунктов

Заявления о намерении участвовать в аукционе принимаются в письменной форме в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения на официальном сайте торгов Российской Федерации

ний – 27.03.2024 в 9.00.
Дата подведения итогов: 28.03.2024 в 10.00.
Приемные дни – понедельник-пятница.
Телефон для справок: 8-938-305-80-69.

Объявление

«Россети Северный Кавказ» напоминают жителям Дагестана об опасности нарушения охраняемых зон линий электропередачи.

Специалисты филиала «Россети Северный Кавказ» – «Дагэнерго» напоминают жителям республики о необходимости безопасного поведения в охранной зоне линий электропередачи (ЛЭП).

Линии электропередачи – источник повышенной опасности: нарушение «запретной» территории может создать угрозу жизни и здоровью людей, стать причиной порчи имущества, нарушить работу объектов электросетевого комплекса.

К соблюдению требований отраслевого законода-

тельства энергетики отдельно призывают владельцев строительных и транспортных организаций, водителей грузоподъемной и землеройной техники.

Напомним, охранная зона ЛЭП – это часть земельного, воздушного и водного пространства по обе стороны линии электропередачи от крайних проводов. Согласно Постановлению Правительства Российской Федерации от 24 февраля 2009 г., допустимое расстояние установлено: 2 метра – для ЛЭП ниже 1 кВ; 10 метров – для ЛЭП 1–20 кВ; 15 метров – для ЛЭП 35 кВ; 20 метров – для ЛЭП 110 кВ; 100 метров – для ЛЭП через водоёмы.

В пределах обозначенных территорий нельзя воз-

водить здания, сооружения, загромождать подъезды и подходы к опорам, устраивать свалки, стоянки механизмов, складировать любые материалы, разводить огонь, а также размещать спортивные площадки, стадионы, остановки транспорта, проводить любые мероприятия, связанные с большим скоплением людей. Любые действия должны быть согласованы с сетевой компанией.

Соблюдение этих правил позволит минимизировать нарушения в работе электросетевых объектов и, что гораздо важнее, сохранить здоровье и жизни людей.

Р.МУСЛИМОВ,
начальник Ногайского РЭС ПАО «Россети Северный Кавказ» - «Дагэнерго».

КАЙГЫСОЪЗИМИЗ

Эсимизде оьмирге турар

Быйылдынъ 16-ншы февраль айында бизим юреклеримизди авыр сувык хабар кайгыртты. Сол куьн аявлы эм сыйлы ис йолдасымыз, сулыплы энергетик Батирхан Исмаил увылы Эсенгельдиев замансыз топырак болды.

Батирхан Эсенгельдиев 1960-ншы йылдынъ 14-нши октябринде Ногай районунынъ Кумлы авылында тувган. 1983-нши йылда Орджоникидзе каласында (аьли Владикавказ) Тав авыл хозяйстволык институтын оқып кутарган сонъ Затеречный электротармакларынынъ Ногай район электросеть производстволык участогында 4-нши разрядлы электромонтер болып ислеп баслаган.

«Россети Северный Кавказ» – «Дагэнерго» ПАО Ногай РЭС коллективи.

Батирхан Эсенгельдиев 1991-нши йылдан 2007-нши йыллар узагында Ногай РЭС диспетчери болып куллык эткен.

2007-нши йылда ол Ногай РЭС бас мастери, ызгы йылларда сонынъ оперативлик-диспетчер куьбининъ диспетчери болып ислеген.

Энергетика тармагында 40 йыллардан артык заман куллык этип, озин тек ийги ягыннан коьрсеткен. Озьине тапшырылган ис борышларын йогары кеспи усталыгы, уйкен шалыскырлыгы ман намыслы толтырган. Батирхан бай ис сулыбын эм кенъ практикалык билимин йыйнаган куллыккы эсабында оз ис йолдасларына керекли маслагатларын беретан эди. Ол дайым да алдышы ис сулыптынъ туьрленислери мен таймастан танысып келген. Кеспи усталыгы, ийги аьдемшилиги, куллыгына алаллыгы эм соьзине берклиги мен коллектив арасында уйкен сый-оьрмет казанган.

Батирхан Эсенгельдиев озининъ ян косагы ман татым аьел курып, эки аьветин тербиялап оьстирген. Онынъ яшавдан таювы бизим аьр биримиздинъ ортак кайгымыз болады. Сондай авыр йойым ман байланыста онынъ аьелине, баьри кардаш-ювыкларына кайгырувымызды билдиремиз эм бассавлык йораймыз.

Батирхан Эсенгельдиев йолдасымыздынъ ярлык келпети бизим эслеримизде оьмирге турар.

Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынъ депутаты Мурзадин Аvezовтынъ ямагат приемный Ногай район администрациясыннъ аькимбасынынъ орынбасары, РФ ыхтыяр саклавынъ органларынынъ ветераны

Баймагомед Ярлыкаповтынъ
топырак болувы ман байланыста каты кайгырады, онынъ аьелине эм баьри кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

«село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши В.Аблезов эм онынъ басшылыгы ман куллык этетаган ис коллективи Ногай район етекшисининъ орынбасары

Баймагомед Ярлыкапов
капылыстан дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырады, онынъ ювыкларына эм кардаш-тувганларына армаганда бассавлык йорайды.

Орта-Тобье авыл орта мектебининъ ис коллективи Алиме Кулушовага аявлы аданасы

Тахир
дуныядан тайганы ман байланыслы болып, каты кайгырувын билдиреди, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

Орта-Тобье авыл орта мектебининъ ис коллективи Секерхан Абубекеровага эри

Тахир
капылыстан дуныядан тайганы ман байланыслы болып, каты кайгырувын билдиреди, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

Орта-Тобье авыл орта мектебининъ 10-ншы класс окувшылары класс етекшиси Назира Николаевна ман Фарида Абубекеровага суьйикли

атасы
аньсыздан яшавдан тайганы ман байланыслы болып, каты кайгырувын билдиреди, ога эм ювыкларына бассавлык йорайды.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ ис коллективи «Ногайский район» МР аькимбасынынъ орынбасары

Баймагомед Амин увылы Ярлыкаповтынъ
кенетеннен яшавдан тайганы ман байланыслы болып, онынъ ювык кардашларына каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ ис коллективи Гульфира Бекмуратовага эм Нурият Кожаяевага суьйикли аданасы

Баймагомед Ярлыкаповтынъ
аньсыздан дуныядан тайганы ман байланыслы болып, каты кайгырувын билдиреди, оларга эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ) 6+

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасыннъ информация эм баспа агентствосы.
Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета Дагестан Республикасы бойынша байланыс, информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагынъ тергев бойынша Федераллык службасынынъ управлениси мен регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ТУ 05-00405 (15 апрель 2019 й.)
Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар ызылмалары уьшин явапдылар.
Баспалавга кол басылув заманы – 15:10 саьатте. Баспалавга кол басылган – 10:30 саьатте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430, годовой – 63234

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2500 экз.
Цена – 7 рублей 06 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ГАУ РД «ИД «Дагестан» по адресу:
367018, РД, г.Махачкала, Проспект Петра 1, 61.